

- » Razumevanje filozofije organskog baštovanstva
- » Održavne zemljišta
- » Diverzitet vaše bašte
- » Borba sa štetočinama
- » Očuvanje prinosa

Poglavlje **1**

Osnovne tehnike u organskom baštovanstvu

Svi se slažu da organsko baštovanstvo znači izbegavanje veštačkog đubriva i pesticida. Ali filozofija i praksa organskog baštovanstva daleko prevazilaze taj jednostavan koncept. Uzgajanje organske hrane, cveća i ukrasnog bilja predstavlja posvećenost održivom sistemu života u skladu sa prirodom. Za mnoge ljude, organsko baštovanstvo je način života. Ovo poglavlje se bavi osnovama organskog gajenja, uključujući filozofiju koja stoji iza organskog baštovanstva i specifične tehnike koje vode do uspeha.

Definisanje organskog baštovanstva

Načini na koje ljudi koriste – i zloupotrebljavaju – zemlju, vodu i vazduh utiču na živote i staništa biljaka, insekata, ptica, riba i životinja, kao i ljudi. Organsko baštovanstvo je sve što se odnosi na prevenciju i rešavanje problema na najmanje nametljive, najmanje toksične načine. Posvećeni organski baštovani usvajaju metode koje koriste kulturne i prirodne biološke procese:

- » **Poboljšavanje zdravlja i plodnosti tla:** Organski baštovani neguju ekosistem zemljišta dodavanjem organske materije, kao što je kompost, i izbegavanjem pesticida koji mogu da oštete život u zemljištu. Zauzvrat, organizmi u zemljištu troše i razgrađuju organsku materiju, čineći hranljive materije koje zemljište sadrži dostupnim biljkama.
- » **Smanjenje erozije:** Izloženo zemljište je podložno eroziji kišom i vetrom. Pokrivajući zemlju malčom, pokrivnim usevima ili drugim zaštitnim materijalima, organski baštovani čuvaju integritet ovog dragocenog resursa.
- » **Redukovanje štetočina i bolesti biljaka:** Organski baštovani minimiziraju probleme sa štetočinama i smanjuju potrebu za pesticidima oslanjajući se na tehnike gajenja, kao što su pravilno orezivanje, uklanjanje nezdravog biljnog materijala i korišćenje pokrivača leja.
- » **Podsticanje biljne i životinjske raznovrsnosti:** Različitim zasadima i razumnom upotrebom pesticida, čak i organskih, organski baštovani promovišu zdrave ekosisteme koji privlače korisne organizme da se nastane, uključujući oprašivače i predatore baštenskih štetočina.

Organski baštovani prate tragove iz prirode. Umesto da se oslanjaju na rasprored prskanja koji promovišu proizvođači pesticida, organski baštovani posmatraju šta se dešava u njihovim baštama i intervenišu kako bi sprečili probleme sa štetočinama. Kada vidite bele leptire kako lepršaju po vašoj bašti, na primer, znate da je vreme da zaštitite svoj kupus, brokoli i karfiol od kupusnog crva. Umesto da posipate pesticid nakon što se izlegu gusenice, možete pokriti biljke agro platnom kako biste sprečili leptire da polažu jaja.

Organski uzgajivači gledaju na svoje bašte kao na žive ekosisteme i rade sa prirodom na stvaranju prelepih pejzaža i zdrave hrane. Bez obzira koje biljke uzgajate – povrće, voće, začinsko bilje, drveće, cveće, travu – primenjuju se iste osnovne tehnike, kao što pokazuju sledeći odeljci.

Smanjenje plodnosti tla, oštećivanje i zagađivanje ekosistema i konzumiranje viška vode ugrožavaju budućnost bezbednog i bogatog snabdevanja hranom na Zemlji. Načini na koje zemljoradnici, individualni proizvođači i baštovani biraju da obrađuju i održavaju svoje posede čine razliku u tome da li zemlja može i dalje da nas obezbedi, hrani i oblači. Baštovani širom sveta usvojili su tehnike organskog baštovanstva kako bi pomogli u negovanju zdravlja Zemlje i svih njenih stanovnika. (Ako vam je potrebno više ubeđivanja da je organski pravi put, pređite na Poglavlje 2.)

UPAMTITE

Izgrađivanje tla

Kao što je izdržljivoj kući potrebna jaka osnova, zdrave biljke zahtevaju zemljište koje može da obezbedi njihovim korenima hranljive materije, vodu i vazduh. Malo baštovana je blagosloveno savršenim zemljištem, a čak i da jeste, održavanje tla zdravim i sposobnim da podrži biljke je stalan proces. Izgradnja i održavanje

zdravog tla je najvažnija stvar koju možete učiniti da biste osigurali uspeh vaših baštenskih biljaka i biljaka za ozelenjavanje.

Izgraditi tlo znači obezbediti život u zemljištu – mikrobima, crvima, gljivicama – materijalima i životnom sredinom koji su im potrebni za obavljanje svog posla. Uzimanje iz zemlje bez nadoknade prekida prirodni ciklus. Berba useva, pakovanje pokošene trave i grabuljanje opalog lišća uklanja organski materijal koji je obično namenjen za tlo na koje pada. Ako se organski materijal ne dopuni, zdravlje zemljišta opada. Zamena veštačkog hemijskog đubriva prirodnim hranljivim materijama može hraniti biljke, ali izgladnjuje tlo.

Dodavanje organske materije je najčešći i najvažniji deo izgradnje zemljišta. Kompost je savršen izvor organske materije; ostali izvori uključuju odležalo đubrivo i ostatke useva. Održavanje odgovarajućeg pH zemljišta (mera kiselosti/alikalnosti) je od vitalnog značaja, jer utiče na život u zemljištu i sposobnost biljaka da koriste hranljive materije.

Izbegavanje stvari koje oštećuju tlo je jednako važno. Na primer, zbijanje usled teškog pešačkog ili automobilskog saobraćaja i pogrešno primenjenog đubriva i pesticida mogu naštetiti sposobnosti zemljišta da podrži život biljaka. Drugi deo vam govori sve što treba da znate o svom tlu i kako da ga poboljšate na organski zdrav način.

Sadite mudro

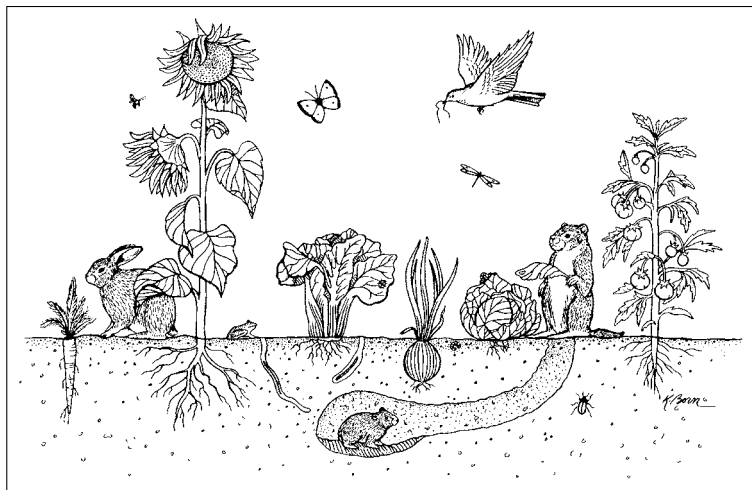
Organske bašte nastoje da održe zdrave, uravnotežene ekosisteme. Pošto su biljke evoluirale tokom milenijuma da bi se prilagodile specifičnim uslovima rasta, one napreduju kada se ti uslovi ispune. Odabirom biljaka koje odgovaraju suncu, senci, klimi, tipu tla i vlažnosti zemljišta u bašti, bićete na dobrom putu da stvorite zdrav, uspešan pejzaž bez štetočina.

Prvi korak u mudroj sadnji je poznavanje klime vašeg regiona, kao i posebnih potreba vašeg predela. Tada možete efikasno odabrati mesta za sadnju biljaka. Možete saznati više o proceni vašeg poseda u Poglavlju 3. Za specifične informacije o sadnji i informacije o uzgoju širokog spektra biljaka na organski način – povrća, voća, orašastih plodova, začinskog bilja i cveća – idite u poglavlja u delu IV. U tom delu možete pronaći i informacije o primeni organskih principa u nezi travnjaka.

Drugi korak je da obezbedite da vaša bašta održava stabilne biljne i životinjske zajednice. U prirodi, biljke i životinje žive u *ekosistemima* – zajednicama u kojima svaki deo doprinosi i utiče na živote drugih delova. U uravnoteženom ekosistemu (slika 1-1), svaka biljna i životinjska vrsta ima dovoljno hrane, vode i *staništa* (mesta za život).

U uravnoteženom ekosistemu, predatori imaju dovoljno plena, a plen ima dovoljno predatora. Kada jedan deo ekosistema izumre ili postane suviše oskudan, biljke i životinje koje zavise od njegove funkcije u životnoj sredini izlaze iz ravnoteže. Ako pčele nestanu, na primer, biljke kojima su pčele potrebne za oprašivanje cveća neće moći da proizvedu seme. Ako predatori kao što su bubamare postanu

retki, insekti koje inače love – lisne vaši – postaće toliko brojni da će ozbiljno oštetiti ili čak uništiti biljke kojim se hrane.

SLIKA 1-1:
Zajednice biljaka i
životinja prostiru
se iznad i ispod
zemlje

Obezbeđivanje raznovrsnosti biljnih vrsta

Organski baštovani oponašaju prirodu podstičući raznovrsnost (diverzitet) na svojim imanjima. Prirodne biljne zajednice sadrže mnoge vrste drveća, žbunja, višegodišnjih i jednogodišnjih biljaka. Ova bogata raznovrsnost pomaže svakoj biljnoj vrsti da preživi na mnogo načina:

- » **Mešovite populacije** izbegavaju uništavanje insekata i bolesti jer se ne nalaze sve biljke određene vrste jedna pored druge. Dok štetočine oštećuju ili uništavaju neke biljke, one zanemaruju druge.
- » **Biljke sa dubokim korenom** često donose hranljive materije iz zemlje na površinu, gde se oslobađaju razlaganjem, što koristi vrstama sa plitkim korenom.
- » **Biljke koje fiksiraju azot (azotofiksatori)** mogu da uzimaju azot iz vazduha i deponuju ga u tlu, koriste drugim vrstama u blizini.
- » **Visoke vrste koje vole sunce** pružaju senku, sklonište i podršku vrstama nižeg rasta, koje preferiraju senku.

UPAMTITE

Kada biljke ne prirodno rastu u *monokulturama*, koje su velike kolonije jedne vrste, one gube prednosti raznovrsne biljne zajednice. Štetočine i bolesti se lako šire sa jedne biljke na drugu, a biljke brzo iscrpljuju tlo. Dobar primer rizika monokulture je američki brest, koji je zasađen kao drvo za zasenu duž ulica širom zemlje. Kada je holandska bolest bresta nehotice preneti kasnih 1920-ih, njen nosilac, potkornjak, leteo je sa drveta na drvo šireći bolest.